

ปักหมุดไม่ได้ลำเอียง

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม เราตั้งใจมาแล้ว เราพยายามจะหาความจริงของเรา หาความจริงในใจของเรา นะ ถ้าความจริงเราเกิดขึ้น เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เราภูมิใจมากกว่าเราเกิดมาเป็นมนุษย์พบ พระพุทธศาสนา คุณทางโลกสิ เวลาผู้ที่นับถือเขานับถือศาสนาอื่น เขาเชื่อในอะไรล่ะ เขาเชื่อในคุณงามความดีเหมือนกัน แต่คุณงามความดีของเขา เขาไม่ได้เข้ามาชำระล้างจนถึงที่สุดแห่งทุกข์ เพราะว่าเขาเชื่อของเขาไปว่าจะต้องมีผู้ตัดสินๆ

ของเรา ลัทธิธรรมเป็นผู้ตัดสิน ลัทธิธรรมในหัวใจของเราจะตัดสินความเป็นจริงในหัวใจของเรา ถ้าเราประพฤติปฏิบัติได้ตามความเป็นจริง ฉะนั้น สิ่งที่ฟังธรรม ฟังธรรมเพื่อเป็นหัวใจเชื่อ หัวเชื่อในหัวใจมันก้าวเดินตาม ถ้าเราไม่มีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะ เราจะปฏิบัติของเราอย่างไร ถ้าเราปฏิบัติของเรา เห็นใหม่ เพราะลำเอียงมันถึงปักหมุดไม่ได้ เพราะลำเอียง

เพราะจิตใจของเรามันมีเล่ห์มีเหลี่ยมของมัน มันถึงทำลัทธิธรรมความจริงของเราขึ้นมา ไม่ได้ ทั้งที่เราเกิดเป็นมนุษย์นะ เราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เราภูมิใจมากในการเกิดเป็นมนุษย์ของเรา แล้วเราภูมิใจมากในการที่เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พบพระพุทธศาสนา เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกหรือคั่น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประพฤติปฏิบัติมาเป็นตัวอย่างให้เราเป็นแบบอย่าง

เรามีแบบอย่าง ศาสดาของเราเป็นแบบอย่าง ถ้าศาสดาของเราเป็นแบบอย่าง เราจะปฏิบัติตามความเป็นจริงของเราได้ไหม ถ้าเราปฏิบัติตามความเป็นจริง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยเป็นประเพณีวัฒนธรรม เวลาประเพณีวัฒนธรรม เราชาวพุทธนะ เวลา

คนตายขึ้นมาเอาไปเผา เอาไปฝังตะกอนแล้วไปเผา ร่างกายนี้เหลือแต่ถ้ำถ้ำน มนุษย์คนหนึ่งตายไปแล้วมีแต่ถ้ำถ้ำน แล้วเป็นอย่างนี้เราสะท้อนใจเราไหม

นี่คือธรรมๆ สอนเราอยู่แล้ว ร่างกายของเรา ความที่เราแสวงหาความสุขของเราในโลกนี้ มันมีอะไรเป็นสมบัติของเราบ้าง เวลาตายไปนะ ไปเผามีแต่ถ้ำถ้ำน มันเป็นที่ถ้ำ ถ้ำไม่เห็นมีอะไรเหลือไว้เป็นสมบัติของเราเลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเตือนตรงนี้ไง มรรณานุสติๆ เตือนเรานะ ถ้ำเตือนเรา เราเป็นชาวพุทธใช่ไหม เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา สอนอะไร? สอนเรื่องของทาน เรื่องของศีล เรื่องของภาวนา

เวลาเราเกิดมา เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราหาปัจจัยเครื่องอาศัยของเรา เราก็ทุกข์ร้อนของเรา เราก็ว่าเราเป็นคนทุกข์คนยาก เราไม่มีสิ่งใดได้ตามความประสงค์ของเราเลย เราทุกข์เรายาก นี่เราก็คิดของเราอย่างนั้น ถ้าเราคิดอย่างนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน สอนเรื่องทาน เรื่องศีล เรื่องภาวนา เราจะทำทานของเรา เราก็เหนื่อยเนื้อดำใจว่าเราทำไม่ได้ของเขา เราทำไม่ได้ของเขาเพราะอะไรล่ะ เพราะจิตใจของเรามันคับแคบ จิตใจของเรามันไม่มีหลักมีเกณฑ์ ถ้าจิตใจของเรามีหลักมีเกณฑ์ ผู้ที่เขาทำทานของเขาด้วยจิตใจเขาเป็นธรรม เขาเสียสละได้แม้แต่ชีวิต

ในสมัยพุทธกาล เขาเสียสละชีวิตกันทั้งนั้นนะ เสียสละชีวิตก็เพื่อเป็นบุญเป็นกุศลเป็นอะไรของเขา แม้แต่ระดับของทานเขาก็เสียสละของเขาได้อย่างนั้น ถ้าเขาเสียสละของเขาได้อย่างนั้นนะ แม้แต่ชีวิตเขายังเสียสละได้ แล้วทรัพย์สมบัติ สิ่งที่เขาแสวงหามา เขาจะไปติดข้องอะไร เขาไม่ติดข้องหรือเห็นไหม นี่ระดับของทาน

แล้วระดับของศีลล่ะ ศีลคือความปกติของใจ ถ้าใจมันปกติ มันมีความปกติของมัน มันก็มีความร่มเย็นเป็นสุขของมันพอสมควร เวลาเกิดภavanaขึ้นมา เห็นไหม ทำบุญร้อยพันหนไม่เท่าถือศีลบริสุทธิ์หนหนึ่ง ถือศีลบริสุทธิ์ร้อยพันหนไม่เท่าเกิดสมาธิขึ้นหนหนึ่ง มีสมาธิร้อยพันหนไม่เท่าเกิดปัญญา ปัญญาที่ชำระล้างกิเลส

นี่ทาน ศีล ภาวนา ถ้ามีการภาวนาขึ้นมา การกระทำมันจะเป็นประโยชน์กับเรา ถ้าเป็นประโยชน์กับเรา เพราะเราเห็นว่ามันเป็นประโยชน์ เราถึงมีความตั้งใจ มีความจงใจที่จะทำกัน ถ้าเราไม่เห็นประโยชน์ของมัน เราจะมาทำไหม เราจะทำสิ่งใด ถ้าไม่มีทางออก ไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้แต่มนุษย์คนหนึ่ง เวลาผู้ใหญ่ของใครตายไปก็แล้วแต่ มีแต่ความเศร้าโศกเสียใจ มีแต่ความคร่ำครวญพิไรรำพันกันไป

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว เห็นใหม่ อทาสี เม อกาสิ เมฯ เธออย่าเสียใจ อย่าคร่ำครวญ อย่าร้องไห้ ชีวิตนี้ให้ทำคุณงามความดี เอาคุณงามความดีสิ่งนี้อุทิศ ส่วนกุศลถึงกัน อุทิศส่วนกุศล ใจถึงใจใจใจ มีความสำคัญๆ เพราะหัวใจ เพราะจิตวิญญาณนี้มีความสำคัญมาก ถ้าจิตมีความสำคัญมาก เวลาเราทำบุญกุศล สิ่งที่ทำคุณงามความดี ใครเป็นคนรับรู้ได้? ก็จิตวิญญาณของคนนั้นเป็นผู้รับรู้

ถ้าจิตวิญญาณเขาเป็นผู้รับรู้ เวลาทำบุญกุศลขึ้นมา ความรับรู้อันนั้นมันอุทิศส่วนกุศลให้ใหม่ ขอให้เขามีความสุข ขอให้เขามีความชื่นบาน ขอให้เขามีความพอใจแบบเราเนี่ย อุทิศส่วนกุศลนี้ให้กัน ใจถึงใจใจใจ เวลาใจถึงใจ เพราะเรามีการศึกษาอย่างนี้ เราถึงจะได้มาประพฤติปฏิบัติกัน ถ้าเราจะมาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคติเป็นตัวอย่างนะ นี่เป็นตัวอย่าง เวลาทำจริง ทำจริงๆ จังๆ ขึ้นมา เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ประพฤติปฏิบัติมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ มา เห็นความลุ่มๆ ดอนๆ ของสังคมของโลก ของโลกียปัญญา ปัญญาที่ปฏิบัติกัน ต่างคนต่างปฏิญาณว่าเป็นศาสดาๆ สั่งสอนกันอยู่นั่นนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ไปศึกษามาหมดแล้ว

เวลาศึกษาขึ้นมา เห็นใหม่ ทางโลกเขวากันอย่างนั้น ถ้าให้เขาเป็นศาสดา มีความรู้ ความเห็นของเขาไป ไปศึกษามาแล้วมันชำระล้างกิเลสสิ่งใดไม่ได้เลย เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาประพฤติปฏิบัติเอง บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณ วิชา ๓ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเกิดขึ้นมาได้อย่างไร สิ่งที่มีเกิดขึ้นมาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งนี้เป็นความจริงๆ สิ่งที่เกิดความจริง

แล้วความจอมปลอม สิ่งที่เป็นความปลอม กิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจ ที่มีนเกลี้ยกล่อม ที่มีนหลอกลวงมาตั้งแต่ ๖ ปีที่ประพฤติปฏิบัติกับเจ้าลัทธิต่างๆ สิ่งนั้นมันเป็นโทษ สิ่งที่เป็นโทษ เพราะคนที่ไม่ประพฤติปฏิบัติมา ถ้าไม่ผ่านความจริงมามันจะเห็นโทษได้อย่างไร

สิ่งที่เป็นความจริง ความจริงเพราะอะไร ความจริงเพราะความตั้งใจ มีอำนาจวาสนาบารมีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตามความจริงขึ้นมา ถ้าความจริงขึ้นมา เพราะความเป็นจริง เพราะว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาชำระล้างกิเลสไป คูณ เวลาบอกพญามารเกณฑ์ไฟร์พลมา จะมาทำลายบัลลังก์ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั่งสมาธิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัม

พุทธเจ้ากำลังรื้อค้น กำลังทำลายต่อสู้ออกกับกิเลสนั้น นี่สิ่งที่เป็นบุคคลาธิษฐานมันมีอย่างนั้น แล้วถ้าความจริงล่ะ ความจริงที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลา บุปเพณิวาสนาสุตติญาณ จตุปปาตญาณ อาสวัภขญาณ เวลามันต่อสู้กันเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไปจนถึงชำระล้างอวิชชาทำลายพญามาร

“เราเป็นไก่อตัวแรกที่เจาะฟองอวิชชาออกมา เราเป็นไก่อตัวแรกที่เจาะเปลือกไข่นั่นออกมา”

นี่สิ่งที่เป็นความจริงๆ ความเป็นจริงอย่างนี้ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผชิญกับความจริงมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาสอนใจ สอนเพราะรู้จริง รู้จริงว่าสิ่งใดมันเป็นโทษ สิ่งใดที่มันไม่ควรประพฤติปฏิบัติ สิ่งใดที่ไม่ควรทำ อกุศลไม่ควรไปยุ่งเกี่ยวกับมัน กุศล คุณงามความดี พยายามไขว่คว้า พยายามสร้างสมขึ้นมาให้มีอำนาจวาสนา มีกำลังขึ้นมา

ถ้ามีกำลังขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชี้หน้าๆ อยู่ แต่ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติล่ะ ผู้ที่ปฏิบัติ ปฏิบัติตามความจริงไหมล่ะ เพราะมันลำเอียง มันยังปักหมุดทำความสงบของใจไม่ได้ เพราะมีความลำเอียง ใครพาลำเอียงล่ะ? กิเลสค้นหาความทะยานอยากของเราลำเอียง เวลาศึกษาธรรมมาศึกษาเป็นภาคปริยัติขึ้นมา ศึกษาทางวิชาการ ต้องทำอย่างนั้นๆ...ถึงเลตสยไปหมดทั้งๆ ที่ไม่มีสิ่งใดเลย สิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชี้เข้ามา ชี้เข้ามาสู่ใจของเรา เราศึกษามาๆ ศึกษามาเป็นวิธีการเพื่อกำราบปราบปรามกิเลสของเรา เพื่อให้ใจของเราเย็นเป็นสุข แต่พอเราศึกษามาแล้ว นิวรรณธรรมไป เกิดความสงสัย เกิดความลังเล เกิดทำสิ่งใดล้มลุกคลุกคลานไปหมด นี่ลำเอียง ลำเอียงเพราะรัก ลำเอียงเพราะชัง ลำเอียงเพราะว่าไม่รู้ ลำเอียงไปหมด เพราะลำเอียง ปักหมุดไม่ได้

เพราะลำเอียง แล้วใครพาลำเอียง? กิเลสพาลำเอียง แล้วกิเลสเป็นใครล่ะ กิเลสมันอยู่ที่ไหนล่ะ เวลาปฏิบัติขึ้นมา เวลาศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าใจไปหมดล่ะ พุทธพจน์ๆ เข้าใจไปหมดทุกๆ อย่างเลย เวลาเอาจริงเอาจังขึ้นมา ทำอย่างไรล่ะ ล้มลุกคลุกคลาน เพราะลำเอียง ใครลำเอียงล่ะ ใครลำเอียง

เวลาปฏิบัติ เดินจงกรมอย่างไร นั่งสมาธิภาวนา ผู้ปฏิบัติใหม่ถามอย่างนั้นทุกคน เดินจงกรมอย่างไร นั่งสมาธิอย่างไร แต่เราผู้ที่ประพฤติปฏิบัติไปแล้ว เดินจงกรมเราก็เดินจนเกือบ

เป็นเกือบตาย จิตทำไมมันไม่ลง นั่งสมาธิ นั่งจนก้นพอง แล้วทำไมมันไม่ลงล่ะ มันไม่ลง เวลานั่ง มันกิริยาเฉยๆ อิริยาบถ ๔ เคน ยืน นั่ง นอน อิริยาบถ ๔ แล้วใจละ ใจอยู่กับเราไหม

นี่เพราะมันลำเอียง มันลำเอียงเพราะใครล่ะ ลำเอียงเพราะใคร? ลำเอียงเพราะกิเลส ลำเอียงเพราะพฤติกรรมของใจ มีพฤติกรรมอย่างไรมันก็เอาอ้างอิงสิ่งนั้นนะ เวลาทางการศึกษา ใครศึกษามาทางวิชาการใด เวลามีปัญหาสิ่งใดเขาก็มองโดยมุมมองตามวิชาการที่เขาเรียนมา เพราะมุมมองแตกต่างกัน มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นมา ใครมีการศึกษามาทางใด เขาก็มองวิเคราะห์ตามแต่ปัญญาที่เขาได้ศึกษามา

จิตก็เหมือนกัน จิตได้สร้างพันธกรรมของมันมา มันมีเวรมีกรรมของมันมา ถ้าไม่มีเวรไม่มีกรรม เราจะไม่มาเกิดกันหรอก สิ่งที่เรามาเกิดกันแล้ว พันธกรรมของมัน มันชอบใจพอใจ มันลำเอียง นี่มันชอบใจ มันพอใจ มันตีความ มันเข้าใจของมัน เพราะลำเอียง ปักหมุดไม่ได้ เพราะลำเอียง แล้วทำอย่างไรล่ะ ทำอย่างไรถึงไม่ให้ลำเอียงล่ะ

นี่ไง เราเกิดเป็นมนุษย์นะ เรามีความภูมิใจว่าเราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา ในสมัย กิ่งพุทธกาล หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติของท่านมา ท่านประพฤติปฏิบัติของท่านมา ท่านล้มลุกคลุกคลานมา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านล้มลุกคลุกคลานมามาก เพราะท่านมีใครสอน

นี่สอนก็ด้วยกิเลสค้นหาทะยานอยาก สอนด้วยความเข้าใจ ด้วยมาร เพราะอะไร เพราะผู้สอนมันมีกิเลสในหัวใจ ถ้ามีกิเลสในหัวใจ เวลาสอนพุทธพจน์ๆ อ้างอิงทั้งนั้นแหละ สอนคนอื่นให้เข้าใจ แต่ตัวเองก็ไม่เข้าใจ ถ้าตัวเองไม่เข้าใจ เราฟังคนที่ไม่เข้าใจสอน เราฟังคนที่ไม่เข้าใจบอก เราจะเข้าใจไหม

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติของท่านมา ท่านเห็นคุณเห็นโทษมา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นเวลาท่านสอน ท่านสอนว่าให้พุทธโธๆ พุทธานุสติ เพราะคำว่า “พุทธโธ” แล้วผู้ประพฤติปฏิบัติจริงๆ เห็นจริงเห็นตาม เห็นจริงเห็นตามนะ ทำแล้วมันจะได้ประโยชน์ไหมล่ะ

นี่ไง ถึงว่าถ้ามันลำเอียงแล้วมันปักหมุดไม่ได้ มันลำเอียงเพราะอะไร ลำเอียงเพราะรัก ลำเอียงเพราะชัง ลำเอียงเพราะหลง ลำเอียงเพราะไม่รู้ เพราะมันไม่รู้มันถึงลำเอียง ลำเอียงแล้วปักหมุดได้ไหมล่ะ? มันปักหมุดไม่ได้ มันก็ทำสมาธิไม่ได้

แม้แต่ภาคปฏิบัติ ทำสมาธิยังทำสมาธิกันไม่ได้ แล้วจะเอาหลักเอาเกณฑ์มาจากไหน ในเมื่อทำสมาธิไม่ได้ ปักหมุดไม่ได้ ความรู้ความเห็น คุณิ เวลาดมพัตมา คูฝุ่นคูใบไม้ลิ มันปลิวไปไหน? มันปลิวไปตามแรงลมทั้งนั้นนะ กระแสสังคม กระแสโลก ถ้าเราเป็นชาวพุทธ แต่เราหวั่นไหวไปกับกระแสสังคม สังคมเขาพัดไปทางไหน เราก็หวั่นไหวไปกับเขาทั้งนั้น แล้วอย่างนี้มันจะปักหมุดได้ไหม อย่างนี้มันจะมีหลักมีเกณฑ์ได้ไหม? มันมีหลักมีเกณฑ์ไม่ได้

ลมพัดขนาดไหน เห็นไหม คุณิ เวลาเราสร้างบ้านสร้างเรือนของเรา ถ้ากระแสลมแรง เขาก็ต้องมีการคำนวณว่าจะมีความมั่นคงที่จะทนแรงลม ความสั่นไหว นี้เวลาสร้างบ้านสร้างเรือนเขาคำนวณแผ่นดินไหว คำนวณทุกอย่างเพื่อความมั่นคงของบ้านเรือนนั้น

จิตใจของเรา เพราะลำเอียงๆ มันน่าสังเวช มันน่าสังเวชตัวเราเอง มันไม่ต้องสังเวชใครหรอก สังเวชตัวเราเองนี่ เพราะอะไร เพราะเราเห็นคุณ เห็นคุณในการประพฤติปฏิบัติ เราเห็นคุณ และเห็นโทษ เห็นโทษ นี้คุณของการเกิดกามคุณ ๕ เพราะมีพ่อแม่ เราถึงได้กำเนิดมา เราเห็นคุณ เห็นคุณการเกิดมาเป็นมนุษย์

ถ้าเห็นคุณของการเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาเป็นมนุษย์นี้มีการศึกษา เป็นปัญญาชน เรามีหน้าที่การงานของเรา เราก็ทำหน้าที่การงานของเราเพื่อหาปัจจัยเลี้ยงชีพ ถ้าหาปัจจัยเลี้ยงชีพแล้ว มันก็มีเท่านั้น พอตายลง เอาไปเผา มันก็เป็นแค่ขี้เถ้า มันก็เป็นแค่ขี้เถ้าเท่านั้นแหละ แต่เพราะเรามีอำนาจวาสนา เราไปเกิดเป็นชาวพุทธพบพระพุทธศาสนา กิ่งพุทธกาล หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านได้วางข้อวัตรข้อปฏิบัติของท่านไว้ เราเกิดมาร่วม เราเกิดมาเห็น เราเห็นคุณค่า เพราะความเห็นคุณค่าของเรา เราถึงได้มาทรมานตน

การทรมานตนคือประพฤติปฏิบัติธรรม ประพฤติตนเพื่อเผาลนกิเลส แต่เวลาเราเผาลนกิเลส มันมีสติปัญญา มันก็มีอำนาจวาสนา มันก็มีความรู้สึกรู้คิด ว่าเราจะทำๆ แต่เวลาเราจะทำขึ้นมาแล้ว เอาจริงเอาจริงขึ้นมา กิเลสมันอยู่ไหน? กิเลสมันอยู่ในใจ เวลากิเลสอยู่ในใจกิเลสมันก็ปั่นหัว มันก็ลำเอียง ลำเอียงก็ปักหมุดไม่ได้ ปักหมุดไม่ได้นะ

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านถึงมีข้อวัตรปฏิบัติไว้ ข้อวัตรปฏิบัติให้เราเคลื่อนไหว สิ่งที่เราทำ ข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมา เราเคลื่อนไหวขึ้นมาเพื่อรักษาจิตของเรา จิตของเรา เห็นไหม จิตคืออะไร? จิตคือนามธรรม จิตคือธาตุรู้ ธาตุรู้มันมีพลังงานของมัน มันโคจรอบงำของมันอยู่ มันลำเอียง มันพอใจ มันขัดแย้งในใจตลอดเวลา ถ้ามันขัดแย้งในใจอยู่ตลอดเวลา เราไม่มีสิ่งใดกำราบมันเลย

เห็นไหม เราถึงมีสติ มีสติแล้วเราทำข้อวัตรปฏิบัติของเรา ถ้าทำข้อวัตรปฏิบัติของเรา ให้มันอยู่ในอำนาจของเรา มันฝืนทั้งนั้นนะ

ทุกคนเกิดมาอยากจะสะดวกอยากจะสบาย ทุกคนเกิดมาอยู่กันด้วยจินตนาการ จินตนาการว่านี่เป็นความสุขๆ มีอะไรเป็นความสุขบ้าง ให้ออนทั้งวันมันก็นอนไม่ได้ ให้อยู่ในอิริยาบถเดียวมันเป็นไปไม่ได้ อิริยาบถ ๔ เปลี่ยนแปลงไปโดยสัญชาตญาณ จนไม่รู้ว่าอิริยาบถใดมันเป็นความทุกข์ความลำบากของเรา นี่มันเปลี่ยนแปลงของมันไป

แล้วจิตใจละ จิตใจที่เราจะปักหมุดของเรา เราปักหมุดไม่ได้ละ ถ้าปักหมุดไม่ได้ ทำความสงบของเราไม่ได้ ทั้งๆ ที่มีครูบาอาจารย์ นี่ปากเปียกปากแฉะ ครูบาอาจารย์เป็นคนชี้แนะ เป็นคนเหนียวรั้งเราอยู่ เหนียวรั้งเพื่ออะไรละ? เหนียวรั้งเพื่อสมบัติของเราละ สมบัติของเราเองแท้ๆ จะต้องให้มีครูบาอาจารย์คอยชี้คอยนำ คอยบอกคอยแนะ ถ้าคอยบอกคอยแนะขึ้นมา เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ เห็นโทษมาตลอดแล้วละ แล้วเวลาจะปฏิบัติ เวลาปฏิบัติบอกให้เขาปฏิบัติตามความเป็นจริง เขาทำได้ไหม? เขาก็ทำไม่ได้

ถ้าเขาทำไม่ได้ อนุบุพพิกถา ให้เขาทำทาน ให้เขาฝึกหัดของเขาขึ้นมา ให้เขาพัฒนาใจของเขาขึ้นมา ใจเขาควรแก่การงานแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเทศน์อริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ถ้าจิตใจเขาควรแก่การงาน ถ้าจิตใจเขาไม่ควรแก่การงาน จะให้เขาปูพื้นฐานของเขา มา แต่ถ้าผู้ที่มีอำนาจวาสนา คูสิ โปฐิตะๆ เวลาศึกษามา จำธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ธรรมคือสังฆธรรมในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัย คือมุขปาฐะที่พระพุทธเจ้าแสดงธรรม นี่โปฐิตะจำได้หมด จำธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปสั่งสอน ลูกศิษย์ลูกหา ๕๐๐ เวลาไปกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “โปฐิตะ ไบลานเปล่ามาแล้วหรือ ไบลานเปล่ากลับแล้วหรือ”

นี่ไบลานเปล่าๆ เห็นไหม ถ้าจิตมันลำเอียง ถ้ามันมีความลำเอียง มีกิเลสตัณหาทะยานอยาก ทั้งที่จำธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้หมดนะ เพราะสั่งสอนได้หมด ใครถามอะไรตอบได้หมด

“โบลานเปล่ามาแล้วหรือ โบลานเปล่ากลับแล้วหรือ โบลานเปล่า” โบลานเปล่า จนได้คิคน้อยใจ “เอ๊ะ! เราทำความดีขนาดนี้ ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ชมเลย” นี้คิดได้ คิดได้ เวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ไปหาสำนักปฏิบัติ

ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ถ้าเราหาสำนักปฏิบัติ เราก็ภูมิใจว่าเราเป็นลูกศิษย์กรรมฐานๆ เราจะมาประพฤติปฏิบัติกัน ถ้าเราปฏิบัติตามความเป็นจริงนะ เราต้องทำความสงบของใจเข้ามา ถ้ามันลำเอียง ใครลำเอียง ถ้าใครลำเอียง เวลาเราพุทโธ พุทโธเพื่ออะไร เรามีสติ คำบริกรรม เพราะลำเอียง มันคิดของมันเองโดยธรรมชาติของมัน เราไม่ให้มันคิด เราไม่ให้มันลำเอียง เราไม่ให้มันไปซ้ายไปขวา เราให้มันเกาะอยู่คำบริกรรม พุทโธๆ

ถ้ามันทำไม่ได้ ไม่ให้มันลำเอียงไง ถ้าไม่ลำเอียง โดยสัจจะ โดยข้อเท็จจริง สิ่งที่มีอยู่จิตมีอยู่นะ เราเกิดมา ปฏิสนธิจิต ปฏิสนธิวิญญาณลงสู่ครรภ์ ในไข่ ในครรภ์ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาดิกะ นี้จิตมันปฏิสนธิ มันมีของมัน ถ้าไม่มี มันก็ไม่มีชีวิต ไม่มีปฏิสนธิจิตมันก็เกิดเป็นเราไม่ได้ แล้วมาเกิดเป็นเรา สิ่งที่มีอยู่ๆ แต่เราไม่รู้ไม่เห็น

แล้วสัตตชาตญาณ ชาติ ๔ และขันธ ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ วิญญาณรับรู้ วิญญาณอายตนะ วิญญาณที่เกิดจากใจ วิญญาณที่เกิดจากจิต เราเอามาศึกษา เราเอามาใคร่ครวญกันอยู่นี้ เอาสิ่งนี้มาศึกษา ศึกษาแล้วมันมีกิเลสมันมีตัณหา มันก็ลำเอียงไง มันก็รักเพราะชัง เพราะหลง เพราะไม่รู้ มันก็ว่าของมันไป แล้วมันก็เทียบเคียง เห็นไหม นี่ศีล สมาธิ ปัญญา เข้าใจหมด รู้หมด รู้ไปทุกอย่างเลย ศีล สมาธิ ปัญญา แล้วปัญญาของใครล่ะ ปัญญามันลำเอียงไง มันปักหมุดไม่ได้ ปักหมุดไม่ได้ ไม่เข้าถึงใจ ถ้ามันปักหมุดไม่ได้ มันก็รับรู้ไม่ได้ เวลาสมาธิหรือ สมาธิก็ว่างๆ ว่างๆ

โดยธรรมชาติก่อนหินมันก็ว่างของมัน ชาติ วัตถุธาตุมันตั้งอยู่ มันไม่เดือนร้อนเลย มันไม่เดือดร้อน มันไม่กระวนกระวาย ตั้งไว้ที่ไหน คุณพระพุทธรูปสิ หล่อเสร็จตั้งไว้เนี่ย มันไม่ขยับเลย นั่ง นี่ไง มันก็ว่างของมัน แล้วเป็นอย่างไรล่ะ นี่เพราะเข้าไม่ถึง เข้าไม่ถึงก็ลำเอียงแล้วจินตนาการไป จินตนาการไปมันก็ไม่เป็นความจริง ถ้าไม่เป็นอย่างจริง

ฉะนั้น เวลาที่มีครูบาอาจารย์ ท่านบอกสิ่งนั้นมันไม่ใช่ ถ้ามันไม่ใช่ แล้วสิ่งที่ไม่ใช่มันคืออะไรล่ะ สิ่งที่มีอยู่คือจิต สิ่งที่มีอยู่ ปฏิสนธิวิญญาณ สิ่งที่มีอยู่คือธาตุรู้ แล้วธาตุรู้ พลังงานของมันมีอยู่แล้ว สิ่งที่มีอยู่มันถึงหาได้ ถ้ามันไม่มีอยู่เราจะไปหาสิ่งที่ไม่มีได้อย่างไร

ของมันมี ของมันมี แต่มันซ่อนอยู่ มันหลบอยู่ แล้วเราใช้ขั้น ๕ ได้พิจารณาของมันไป เวลามันเจอเธอ มันไม่รับรู้ นี่ไง ว่างไง ว่าง...ไม่ใช่ ปักหมุดไม่ได้ ลำเอียง ปักหมุดไม่ได้ ถ้าปักหมุดไม่ได้ก็ไม่มีสถานที่ สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ถ้าไม่มีสมถกรรมฐาน เห็นไหม “สติปัญญา ๔ ปฏิบัติแนวทางสติปัญญา ๔ นะ ทำจิตให้มีพลัง พอมีพลังแล้วเดี๋ยวมันจะเกิดปัญญาเอง มันจะเป็นไปเอง”

มันเป็นไปจากไหน มันไม่มีหรอก สิ่งที่มีอยู่คือตัวจิต สิ่งที่มีอยู่ ปฏิสนธิวิญญาณ สิ่งที่มีอยู่ มันมี แต่เราเข้าถึงสิ่งที่มีอยู่จริงไม่ได้ มันก็เข้าถึงเงา เข้าถึงลักษณะตัญญา เข้าถึงความเกิดเป็นมนุษย์ ที่ว่าเราเกิดเป็นมนุษย์นี้ เกิดเป็นมนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ เกิดเป็นมนุษย์นี้เป็นผู้มีอำนาจวาสนา เกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา

อ้างอิง! กล่าวอ้าง! ไม่มีความรู้จริงอยู่ ถ้าไม่มีความรู้จริงอยู่ สับสน เพราะมันลำเอียงไง เพราะความลำเอียง เพราะกิเลสตัดหาความทะยานอยากทำให้หัวใจเราล้มลุกคลุกคลาน ทั้งๆ ที่เราจะประพฤติปฏิบัตินะ แต่ถ้าเรามีอำนาจวาสนา เรามีอำนาจวาสนานะ เราภูมิใจว่าเราเป็นลูกศิษย์กรรมฐาน ลูกศิษย์กรรมฐาน เรามีครูมีอาจารย์ ครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติมาตามความเป็นจริง ถ้าตามความเป็นจริงนะ คำว่า “ตามเป็นจริง” คุณติ กาลามสูตร ไม่ให้เชื่อ ไม่ให้เชื่อแม้แต่ต่ออาจารย์ของเรา ไม่ให้เชื่อแม้แต่เป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่อนุমানเอาได้ ทุกอย่างเอาได้ ไม่ให้เชื่อๆ ไม่ให้เชื่อ! ถ้าเชื่อแล้วมีลำเอียงไง เชื่ออาจารย์เรา ไม่เชื่ออาจารย์คนอื่น เชื่อแต่คำสอนของอาจารย์เรา ไม่เชื่อคนอื่น

สิ่งที่ครูบาอาจารย์สอน เราก็อ้าง คนที่ฉลาดเขาเป็นผู้รับฟัง รับฟังแล้วใคร่ครวญ ใคร่ครวญเสร็จแล้วเอามาประพฤติปฏิบัติ เอามาทำให้เป็นจริงขึ้นมา ถ้าเป็นจริงขึ้นมา เห็นไหม ถ้าอาจารย์สอน นั่นคือแนวทาง ถ้าไม่มีแนวทาง เราจะประพฤติปฏิบัติอย่างไร

ศึกษารวมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้วมีแต่ความสงสัย มีแต่ความวิตกกังวล มีแต่ความสับสน พุทธพจน์ๆ พุทธพจน์พูดตั้งแต่หยาบๆ พูดตั้งแต่พื้นฐาน ตั้งแต่อนุปุพพิกาให้คนทำทาน ให้คนได้ระลึกถึงสวรรค์ ให้คนเนกขัมมะ แล้วจิตควรแก่การงานแล้วค่อยแสดงอริยสัจ แล้วเราทำอย่างไร เราจะทำอย่างไร

พอเราจะทำอย่างไร นั่นเป็นแค่พื้นฐาน แต่ถ้าเราเอาจริงใจไหม เราก็กำหนดนามรูปสัติ เรากำหนดถึงจิตสัติ จิต กระบวนการของจิต เรากำหนดเอาสิ เรากำหนด เราเข้าใจเราหมด เราเข้าใจ

ของเราแล้ว นี่กำหนดได้หมดเลย นี่ไง ลำเอียง ลำเอียงว่ารู้ ลำเอียงว่ารู้นะ ความรู้มีจริงไหม นี่ เพราะลำเอียง ปักหมุดไม่ได้หรอก

แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ของเราละ ท่านบอกว่า ถ้าเราอยากได้ความจริง เราจะต้องมีคำบริกรรม คำว่า “คำบริกรรม” แต่โดยสัญชาตญาณของคน ทำสิ่งใดที่เป็นหน้าที่การงาน ถ้าปากลำบน เกียจคร้าน มั่งง่าย อยากได้โดยที่ไม่ประพฤติปฏิบัติ

“ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม” ถ้ามันสมควรแก่ธรรมนะ

“แล้วทำไมต้องบริกรรมละ ทำไมต้องบริกรรม ทำไมต้องพุทโธละ ทำไมต้องทำสมณะละ ทำไมใช้ปัญญาไปไม่ได้หรือ”

ปัญหาที่จะเกิดขึ้น ปัญหานี้มันเป็นปัญญาของกิเลส ในเมื่อถ้าเป็นปัญญาของกิเลส ตรีกในธรรมๆ ตรีกได้หมดละ เออธรรมมาตรีก ตรีกได้ทั้งนั้นละ แล้วตรีกไปไหนละ ตรีกไปแล้วมันก็ไปตกวางค์ใจ ตรีกไปแล้วมันก็ไปลงที่จิตมันขุดหลุมพรางไว้ไง นี่เพราะลำเอียง กิเลสมันป้องกันตัวมันอยู่แล้ว โดยสถานะของมัน มันป้องกันตัวมันอยู่แล้ว มันทั้งลำเอียง มันทั้งเห็นแก่ตัว มันทั้งมั่งง่าย อยากได้ อยากดี ทั้งๆ ที่เราเกิดเป็นมนุษย์แล้วพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนสั่งจะสอนตามความเป็นจริง สอนตามความเป็นจริงจากครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ล้มลุกคลุกคลานมาแล้วท่านถึงเห็นโทษ

เห็นโทษของความมั่งง่าย เห็นโทษของการอยากได้ เห็นโทษของความสุกเอาเผากิน ความเห็นโทษ ถ้าเห็นโทษแล้วเราก็ต้องมีสติปัญญาลึ ฝึกฝนขึ้นมาตามความเป็นจริง ฝึกฝนขึ้นมาตามความเป็นจริงด้วยอำนาจวาสนาของจิต จิตดวงใดที่มันสร้างพันธกรรมที่ดีมา ทำสิ่งใดมามันก็สมควรที่จะได้ผลของจิตดวงนั้น จิตดวงใดที่สร้างบาปสร้างกรรมมา แต่มีอำนาจวาสนาอยากประพฤติปฏิบัติ มันก็ต้องมีอุปสรรคพอสมควร

อุปสรรคเพราะเกิดจากใคร? เกิดจากจิตนี้ไง เกิดจากจิตนี้ได้สร้างบุญสร้างกรรมของจิตนี้มา ถ้าสร้างบุญสร้างกรรมของจิตนี้มา มันก็ต้องตามข้อเท็จจริงนั้น ถ้าตามข้อเท็จจริงนั้น ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นธรรมๆ ขึ้นมา ท่านถึงจะให้คำบริกรรม คำบริกรรมของเรา พุทโธๆ พิสูจน์กันว่าใจของเราที่มันสร้างอำนาจวาสนามามากน้อยแค่ไหน ถ้ามันไม่ได้สร้างอำนาจวาสนาของมันมา มันก็มาสร้างเอาวาสนาในการปฏิบัตินี้

“ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม” ในการปฏิบัติธรรมมันจะได้บุญกุศลมหาศาล เพราะมันจะทำให้จิตดวงนี้มีปัญญา ทำให้จิตดวงนี้ได้สัมผัส จิตดวงนี้ได้แยกแยะความถูกต้องความผิดในจิตดวงนี้ ถ้าในจิตดวงนี้ เห็นใหม่ ถ้ามันแยกแยะได้มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าปัญญาของมันอบรมของมัน มันบ่มเพาะของมัน มันพัฒนาการของมันขึ้นไป ตามความเป็นจริงของมันขึ้นไป

ปัญญาที่บ่มเพาะด้วยสติ ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญาอย่างนี้ มันมีสติมีปัญญา มันปฏิบัติของมันตามความเป็นจริงอย่างนี้ขึ้นไป มันไม่ลำเอียง ไม่ลำเอียงเพราะเหตุใด ไม่ลำเอียงเพราะมันใช้สติ มันใช้ปัญญาของมันตามความเป็นจริงใจ แต่ถ้ามันลำเอียง มันเหมารวมเอา มันอยากได้อะไรก็อยากเด่น ไปกว้านมาว่าเป็นของมันๆ แล้วไม่มีสิ่งใดเป็นของมันตามความเป็นจริงเลย เห็นใหม่

ลำเอียง ปักหมุดไม่ได้ เพราะจิตมันพาลำเอียง กิเลสมันพาลำเอียง ความเห็นแก่ตัวมันพาลำเอียง เพราะลำเอียงไปแล้ว ปฏิบัติไปสั้มลูกคลุกคลาน แต่ถ้าเอาตามความเป็นจริงของเราะ เรามีสติมีปัญญาของเรา เรามีอำนาจวาสนา คนที่เขาไม่สนใจในพระพุทธศาสนา แม้แต่เป็นชาวพุทธเขาไม่สนใจในพระพุทธศาสนา เขาบอกเขาสนใจแต่ทรัพย์สมบัติ สนใจแต่ลาภสักการะทางโลก เขาก็แสวงหาของเขา แล้วเวลาแสวงหาของเขา เวลาบั้นปลายของชีวิต เวลาเขาจะพลัดพรากแล้วเขาจะรู้สึกของเขาเอง ถึงตอนนั้นแล้วใครจะไปชักนำเขา มันก็ถึงกาลที่มัจจุราชจะเอาชีวิตเขาไป

แต่ของเรา เรารู้ที่อยู่ เห็นใหม่ ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด ชีวิตนี้มันต้องตายไปในวันข้างหน้าแน่นอน ที่นี้ตายไปในวันข้างหน้าแน่นอน เรามีสติมีปัญญา เราก็อพยายามหาอยู่หากิน หาของเราเพื่อดำรงเลี้ยงชีพให้มีชีวิตนี้ แล้วถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติละ ขณะที่ประพฤติปฏิบัติ เราทำงาน เรามีสติปัญญา เรามีสติ เราใช้บริการได้

คำว่า “บริการ” คนฉลาดนะ หายใจเข้า ลมหายใจเข้านี่ “พุท” ลมหายใจออกนี่ “โธ” อยู่ที่ไหนก็ทำได้ ทำได้ทั้งนั้นนะ ถ้ามันทำของมันได้ สิ่งที่ได้ ทรัพย์ที่เราจะหามาเพื่อดำรงชีพเราก็อหาของเรา แต่ทรัพย์-อริยทรัพย์จากภายใน เราจะหาของเราเพื่อประโยชน์กับเรา ถ้ามันทำได้จริง ทำได้จริง เห็นใหม่ พุทโธๆ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันจะปักหมุดได้

ถ้าปักหมุดได้ เห็นใหม่ คำว่า “ปักหมุดได้” มันสัมผัสได้ เวลาขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ คำว่า “ขณิกสมาธิ” เวลาจิตมันรุ่มเย็นเป็นสุขขึ้นมา มันมีความสุขของมัน มันปล่อยวางของมันขึ้นมา คนเราอาบเหงื่อต่างน้ำ ทุกข์ยากแสนเข็ญ เวลามันปลดปล่อย มันวางได้ มันมี

ความสุขความระงับของมัน จิตใจของเราก็เลศค้นหาความทะยานอยากมันครอบงำของมัน มันครอบงำแล้วมันเหยยหยันด้วยว่าจิตนี้ไม่มีทางที่จะหลุดมือเราไปได้

มารมันครอบคลุมของมันอยู่ แล้วเราใช้คำบริกรรม พุทโธๆ พุทธานุสติ ใช้อำนาจวาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อให้จิตนี้มันเกาะ ให้จิตนี้ได้มีทางออก มีทางออกเพราะไม่ไหลตามอนุสัย ไม่ไหลตามขันธ ๕ ตามสิ่งที่เกิดขึ้น เกิดดับในใจ เกิดดับในใจ นี่เราไม่ตามมันไป เราพุทโธของเราไว้ พุทโธๆ

ถ้ามีอำนาจวาสนา ขณิกสมาธิมันปล่อยวางมา พอมันปล่อยวางมา เรารับรู้ได้ด้วยสติ ว่าเราเคยอาบเหงื่อต่างน้ำ เราเคยทุกข์ยากกับมันด้วยความรู้สึกลึกซึ้งที่มันหลุดกระซากลากไป เราปล่อยวางได้ เราวางได้เป็นครั้งเป็นคราวขึ้นมา ขณิกสมาธิ มันรับรู้ได้ เห็นไหม รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร ถ้าจิตมันปล่อยวางๆ มันรับรู้ได้ นี่มันจะปักหมุดของมัน

ขณิกสมาธิ ถ้าเราได้สัมผัส “รสของธรรมขณะซึ่งรสทั้งปวง” เราได้สัมผัส เราได้รับรู้ คนขณะที่เข้าความสงบของใจได้ขนาดนี้เขาก็ภูมิใจของเขา เขาก็เชื่อมั่นในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สติ สมาธิ ปัญญา ถ้าเกิดสมาธิขึ้นมา ถ้าจิตมันปักหมุดของมันได้ เพราะมันไม่ลำเอียง เพราะไม่ลำเอียง รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมารและเป็นพวงดอกไม้แห่งมาร มันลำเอียง มันก็ไม่หลงสู่มัชฌิมาปฏิปทา มันไม่หลงสู่ความจริง

ของมีอยู่ จิตเรามีอยู่ สิ่งที่ดำเนินชีวิตมันมีของมันอยู่ แล้วเราไม่เคยสัมผัส ทรัพย์สมบัติของเราแท้ๆ แต่เราหาไม่เจอ แต่ถ้าวันไหนเราหาเจอ เราปักหมุดได้ ถ้าปักหมุดได้ สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ สมาธิเป็นที่พักของใจ ใจได้พักแล้วรุ่มเย็นเป็นสุข คนที่ได้พักได้ผ่อน คนที่วางเรื่องโลกก็ปัญหา วางเรื่องโลกได้ ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญามันจะเกิดโลกุตตรปัญญา

แต่ถ้าคนที่ฝึกหัดไม่ได้ คนที่ฝึกหัด คนที่ไม่มีอำนาจวาสนา คนที่บารมีไม่แก่กล้า เวลาจิตสงบเข้ามา พอจิตสงบ “นี่นิพพาน” เข้าใจว่าจิตสงบเป็นนิพพาน เพราะว่าอะไร เพราะความเชื่อ ความฝังใจ เพราะเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาด้วยวุฒิภาวะที่อ่อนด้อย

ด้วยวุฒิภาวะที่อ่อนด้อยว่าธรรมคือการปล่อยวาง ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือการว่าง ความว่าง ความว่าง ๓ ระดับ ความว่างของสมาธิ ความว่างของปัญญา ความว่างของ

คุณธรรม ศักยามาหมด แล้วมันก็เทียบเคียงของมันไปเอง นี่ปักหมุดไม่ได้ ลำเอียง ปักหมุดไม่ได้ ลำเอียง

ถ้ามันปักหมุดของปัญญาไม่ได้ ภาวนามยปัญญามันไม่เกิด ถ้ามันจะเกิดภาวนามยปัญญามันจะปักหมุดด้วยปัญญา ถ้าเราปักหมุดด้วยปัญญาไม่ได้ แม้แต่ทำความสงบของใจ คือ สมาธิ ปัญญา แม้แต่สมาธิยังทำกันไม่เป็น แม้แต่สมาธิเรายังทำกันไม่ได้ แล้วเขาบอกฝึกสอนสมาธิฯ

ฝึกสอนสมาธิก็ฝึกสอนด้วยวิชาการ ฝึกสอนด้วยอารมณ์ ฝึกสอนด้วยเงา เอาอารมณ์เอาความรู้สึกนี้มาเทียบเคียง แล้วให้พิจารณาออกมาเป็นทางวิชาการว่าสมาธิมันมีคุณสมบัติอย่างไร สมาธิมันควรทำอย่างไร สมาธิจะเข้าออกอย่างไร นั่นมันเป็นเรื่องของทางวิชาการ ทางวิชาการมันก็เป็นปริยัติ

“ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ” เราเรียนปริยัติกันมาแล้ว พระเราภูมิใจ ถ้าพระเราภูมิใจว่าเราเป็นพระป่า เราเป็นพระกรรมฐาน ถ้าพระกรรมฐาน เห็นไหม มีพระมากเวลาจะไปหาหลวงปู่มัน ขอญัตติ หรือว่ามีผู้บวชใหม่มาหาหลวงปู่มันเพื่อให้หลวงปู่มันฝึกหัด เพื่อจะญัตติบวชเป็นพระ ถ้าจะบวชเป็นพระนะ หลวงปู่มันท่านจะฝึกหัดในข้อวัตรปฏิบัติ หลวงปู่มันท่านจะฝึกในการเย็บ การถัก การข้อมผ้า ให้ดำรงชีวิตได้ แล้วถึงพาไปหาอุปัชฌาย์

อุปัชฌาย์เวลาจะไปบวชพระ ทำบริวารแล้วไปหาอุปัชฌาย์ อุปัชฌาย์เวลาบวชขึ้นมา เห็นไหม เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ กรรมฐาน ๕ ถ้ากรรมฐาน ๕ เพราะได้ฝึกหัด เพราะได้ฝึกหัดข้อวัตร ได้ฝึกหัดการดำรงชีวิตของพระป่า เวลาไปหาอุปัชฌาย์ อุปัชฌาย์ยกเข้าหมู่ อุปัชฌาย์ให้กรรมฐานมาแล้ว ถ้าอุปัชฌาย์ให้กรรมฐานมาแล้ว เวลาเราบวชแล้วเราจะเอาจริงเอาจัง ถ้าเอาจริงเอาจัง เพราะมันมีกรรมฐานมา ถ้ากรรมฐาน เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ถ้าใครแทงทะลุไปได้ ปัญญามันจะเกิด ถ้าปัญญามันเกิด เกิดปัญญาอะไรล่ะ

นี่ไง ถ้าทำสมาธิไม่ได้ เพราะลำเอียงมันถึงทำสมาธิไม่ได้ ทำสมาธิไม่ได้ก็ไม่รู้ว่าอะไรเป็นสมาธิ อะไรเป็นธรรม สติธรรม สมาธิธรรม ปัญญาธรรม แล้วถ้าเกิดเราจะฝึกหัดใช้ปัญญา เวลาฝึกหัดใช้ปัญญานะ ถ้าเป็นเจโตวิมุตติ พุทโธๆ เป็นเจโตวิมุตติ เพราะทำด้วยกำลังของจิต ถ้าจิตมีกำลังแล้วเราจะออกฝึกหัดใช้ปัญญาอย่างไร

ถ้าเป็นปัญญาวิมุตติ ปัญญาวิมุตติเราใช้ปัญญาของเราเที่ยงเคียง เพราะเทียบเคียงถึงเหตุถึงผล ถ้าเทียบเคียงถึงเหตุถึงผลให้มันเห็นเหตุเห็นผล ไม่ให้มันลำเอียง ไม่ให้มันชักลากหัวใจนี้ไป ถ้ามันไม่ชักลากหัวใจ ด้วยเหตุด้วยผล มันเห็นโทษเห็นคุณขึ้นมา

เห็นโทษ เพราะถ้าออกไปทางโลก ออกไปโดยขั้น ๕ ออกไปโดยมารมันก็ทุกข์ แต่ถ้ามันออกโดยธรรมละ ออกโดยธรรม มันใช้ปัญญา ที่ว่าสติปัญญา ปัญญาโดยธรรม เพราะมันตรึกในธรรมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ใช้ขั้น ๕ เหมือนกัน แต่ขั้น ๕ นี้มันมีสติมีปัญญาของมัน มันก็เทียบเคียงของมัน พอเทียบเคียงของมัน นี้เห็นคุณ เห็นคุณเพราะอะไร เห็นคุณปั๊บ มันปล่อย มันปล่อยมันวาง เห็นไหม

ถ้ามันเป็นปัญญาวิมุตติ มันก็ใช้ปัญญาไล่ต้อนเข้ามา เวลาไล่ต้อนเข้ามา จิตมันก็สงบเข้ามา ด้วยสติ มีสติ มีการฝึกหัด มีการกระทำ ถ้ามีสติ มีการฝึกหัด มีการกระทำ มันเป็นโลกีย์ปัญญา ว่าปัญญาของกิเลส ปัญญาของกิเลสนี้ปัญญาของโลก ถ้าปัญญาของโลกพิจารณามาแล้วมันปล่อยวางเข้ามา ถ้ามีครูบาอาจารย์คอยชี้นำมันก็รู้ได้ มันก็รู้ได้ว่านี่คือสมาธิ นี่คือการปล่อยวางโดยมีสติสัมปชัญญะ ถ้ามันปล่อยวางโดยมีสติสัมปชัญญะ นี้มันปักหมุดได้ ถ้าปักหมุดอย่างนี้

เห็นไหม เพราะลำเอียงมันปักหมุดไม่ได้ เพราะลำเอียง แต่เพราะด้วยคุณธรรม ด้วยการประพฤติปฏิบัติ มันไม่ลำเอียง ด้วยข้อเท็จจริงมันก็ปักหมุดของมันได้ ถ้าปักหมุดได้ ถ้ามีครูบาอาจารย์ต่อเนื่องขึ้นไป เพราะการปักหมุดนี้เป็นสัมมาสมาธิ เพราะจิตจริง เพราะมันเป็นสมาธิจริง

ถ้ามันเป็นสมาธิปลอมโดยสมุทัย คือเข้าใจว่าสมาธิเป็นนิพพาน จิตมันสงบเข้ามาด้วยเหตุด้วยผล ด้วยการที่ปักหมุดปัญญาไม่ได้ ถ้าปักหมุดปัญญาไม่ได้ ปัญญามันจะก้าวเดินไปไม่ได้ ถ้าปัญญามันก้าวไปไม่ได้ มันไม่เห็นมัคโค

ถ้าปัญญามันจะก้าวเดินไปละ...จิตจริง ถ้าเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตตามความเป็นจริง มันจะปักหมุดของปัญญา ถ้ามันปักหมุดของปัญญาได้ มันจะไม่มี ความลำเอียง ถ้ามันปักหมุดของปัญญาไม่ได้ ปักหมุดไม่ได้ ลำเอียง เพราะมันปักหมุดด้วยปัญญาไม่ได้ มันลำเอียง เพราะลำเอียง มันถึงไม่รู้จักมัคโค เพราะลำเอียง ไม่รู้จักมรรค ถ้าไม่รู้จักมรรค เพราะไม่มีคำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ ความชอบธรรมมันไม่มี

ถ้าความชอบธรรมไม่มี เราจะก้าวเดินไปอย่างไร เพราะความชอบธรรมไม่มี มันถึงไม่เข้าใจธรรมของครูบาอาจารย์ ถ้ามันมีศีลธรรม เพราะครูบาอาจารย์ท่านเคยประพฤติปฏิบัติของท่านมา ท่านคอยชี้แนะเรา ท่านยกเราขึ้น ยกหัวใจของเรา จากสมถกรรมฐานขึ้นสู่วิปัสสนากรรมฐาน ถ้ามันจะขึ้นสู่วิปัสสนากรรมฐานนะ

ปักหมุดไม่ได้ ลำเอียง ปักปัญญาไม่ได้ มันลำเอียง ลำเอียงตรงไหน? มันลำเอียงเพราะมันไม่รู้จริงเห็นจริง เพราะลำเอียง เพราะมันไม่เข้าใจ เพราะลำเอียง เพราะมันไม่เกิดภาวนามยปัญญา มันลำเอียงเพราะมันไม่มีสติไม่มีปัญญา มันเข้าใจว่าสิ่งที่ปักหมุดมานั้น สมานนั้น เป็นนิพพาน ถ้ามันสมานเป็นนิพพาน มันก้าวเดินไปไม่ได้ มันก้าวเดินไปไม่ได้ ถ้าก้าวเดินไปไม่ได้ จะไม่รู้ถูกรู้ผิดเลย ถ้าก้าวเดินไปไม่ได้ ไม่เคยเห็นมรรค ก้าวเดินไปไม่ได้

มัตโค ทางอันเอก ทางอันที่ครูบาอาจารย์ท่านได้วางไว้ ทางที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านได้ประพฤติปฏิบัติของท่านมา ท่านวางสิ่งนี้มาเพื่อให้เรายกจิตของเรา เห็นไหม ครูบาอาจารย์เป็นคนชี้แนะ ชี้แนะให้เราก้าวเดินตามทางนี้ไป

แต่เพราะจิตใจเราอ่อนด้อย มันปักหมุดของปัญญาไม่ได้ มันถึงไม่รู้เห็นรู้อุ้ได้ ไม่มีเหตุมีผล ถ้าไม่มีเหตุมีผล เห็นไหม ก้าวเดินไปไม่ได้หรือ ถ้ามันก้าวเดินไปไม่ได้ ถ้าเป็นผู้ที่เป็นสุภาพบุรุษ ผู้ที่ยอมรับความจริง ถ้าเราก้าวเดินไปไม่ได้ เรารู้ว่าเราติด เรารู้ว่าเรามีอำนาจาสนาเท่านี้

แต่ถ้าผู้ก้าวเดินไปได้ละ จิตจริง จิตเป็นสัมมาสมาธิ จิตมีกำลัง พอจิตมีกำลัง มันนุ่มไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง ถ้ามันนุ่มไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริงนะ ถ้ามันจะปักหมุดแห่งปัญญา ถ้าปักหมุดแห่งปัญญาแล้วมันจะเห็นว่าภาวนามยปัญญาเป็นแบบใด

ภาวนามยปัญญา รสชาติของมัน คุณิ เราใช้โลกียปัญญา ปัญญาที่ตรีกในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยเหตุด้วยผล ถ้ามันไม่ลำเอียง มันปล่อยเข้ามา มันปักหมุดได้ เพราะมันมีสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธินะ สมาธิ เห็นไหม ถ้าเราชำนาญในวสี ชำนาญในการรักษา ชำนาญในการเข้าออก เราจะมีความสุขมาก จะมีความสุข ความสุขจนคิดได้ว่าสมาธินี้คือนิพพาน

แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์คอยบอกว่า สิ่งนี้มันเป็นสัมมาสมาธิ ถ้ามันมีสติมีปัญหา แต่ถ้ามีความ
 ลุ่มหลง มันจะเป็นมิจฉาสมาธิ มิจฉาสมาธิเพราะมันมีสมุทัยเจือเข้ามา สมุทัยคืออวิชชา สมุทัยคือ
 ความไม่รู้ ความไม่รู้ในสมาธินั้น ถ้าความไม่รู้ในสมาธินั้น นั่นนะมันมีสมุทัยปนเข้ามา

แต่ถ้าเรามีสติมีปัญหา มีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะขึ้นมา ถ้ามันเป็นสัมมาสมาธิ ราฟิ่งไปหา
 กาย หาเวทนา หาจิต หากรรม ถ้ามันราฟิ่งไป จิตจริง สมาธิจริง จิตจริงจะเป็นสติปัญฐาน ๔ จริง
 ถ้าสติปัญฐาน ๔ มันเกิดที่นี้ เห็นไหม บอกว่า เราจะปฏิบัติในแนวทางสติปัญฐาน ๔ ด้วยความรู้สึกลึก
 นึกคิด ด้วยความรู้สึกลึกนึกคิด ไม่ใช่ตามความเป็นจริง เพราะมันลำเอียง เพราะกิเลสมันฝักใฝ่ เพราะ
 กิเลสมันผลักไส เพราะกิเลสมันไม่เปิดช่องทางให้หัวใจนี้ได้ก้าวเดิน

แต่ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามา มันเป็นกำลังของมันเอง ถ้าจิตมันมีกำลังแล้ว จิตมัน
 จริงแล้ว มันโน้มไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตตามความเป็นจริง ถ้าเห็นตามความเป็นจริงนะ มัน
 มีงานทำ

คนเราปฏิบัตินะ เวลาปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ อย่างเช่นอาจารย์สิงห์ทอง ครูบาอาจารย์ท่าน
 พุดประจำ เดินจงกรมจนเป็นร่อง เดินจงกรมทั้งวันทั้งคืน เดินจงกรมอยู่ตลอดเวลา ถ้าเดินจงกรม
 ตลอดเวลา ถ้าจิตมันไม่มีงานทำ มันทำอย่างนั้นได้อย่างไร คนที่จะทำอย่างนั้นได้มันต้องมีพลังอยู่
 ภายใน พลังภายในมันตื่น โพลงของมันขึ้นมา แล้วมันหมุนเต็มที่ของมัน นี่คือมรรคนะ

มรรคถ้ามันหมุนออกไป มรรคถ้ามันมีความจริงออกไป มันรู้มันเห็นของมันตามความเป็น
 จริง พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณากรรมตามความเป็นจริง มันมีรส รสของ
 ธรรมชนะรสทั้งปวง เวลามันพิจารณาไปแล้วมันตึงคพหวน มันปล่อยางๆ เป็นขั้นเป็นตอนเข้า
 มา มันปล่อยางอย่างไร

ถ้ามันมีกำลังของสมาธิ แล้วสมาธิมันเห็นตามความเป็นจริง มันพิจารณาของมันด้วยมรรค
 ด้วยมรรคคืองานชอบ ถ้างานไม่ชอบ งานไม่ชอบกรรมมันก็น้ำมเอียง ลำเอียง โน้มเอียงไป ชัก
 นำไป เพราะมันไม่ชอบ มันไม่ชอบเพราะอะไรละ มันไม่ชอบเพราะสมาธิมันไม่มีกำลัง

ถ้าสมาธิมีกำลังละ เราก็กลับมาทำสมาธิให้มีกำลังขึ้นมาด้วยความมีสติ นี่มีสติ เวลามัน
 ย้อนกลับไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นกรรม เห็นไหม ถ้างานชอบ ชอบเพราะอะไร เพราะ
 สมาธิมีกำลัง ถ้าปัญญามันเกิดขึ้นจากสัมมาสมาธิ มันก็ทะลุทะลวงไป พิจารณาไป มันจะเป็น

ความเป็นจริงตามความเป็นจริง นี่ไง มันจะปักหมุดของปัญญานะ ปัญญาที่เกิดขึ้นจากภาวนามย ปัญญา เกิดจากสติจะ เกิดจากความจริง

ถ้าเกิดสติจะความจริง องค์กรหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านประพฤติปฏิบัติของท่านมา ท่านรู้จริงเห็นจริงของท่านขึ้นมาอย่างนี้ แล้วเวลาท่านปฏิบัติไป ท่านเห็นอวิชชา เห็นกิเลส เห็นต้นหาความทะยานอยากที่มันชักจูง มันจะทำให้ผู้ปฏิบัติล้มลุกคลุกคลานอย่างไร

ถ้าล้มลุกคลุกคลาน ท่านถึงวางข้อวัตร มีข้อวัตรไว้ให้สิ่งนี้เป็นที่พึ่ง ให้ใจมันเกาะเกี่ยวสิ่งนี้ นี่มันเป็นเครื่องอยู่ของใจ ใจมีเครื่องอยู่ มีที่พัฒนา ถ้าใจของเราทำสมาธิได้ เวลามันเสื่อมไป เราจับต้นชนปลายไม่ถูก เราจะฟื้นฟูสมาธิมาได้อย่างไร

แต่ถ้ามันชำนาญในวสี มันมีเครื่องอยู่ มันมีการกระทำ มันมีคำบริกรรมของมัน มันมีคำบริกรรม พุทโธๆ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เขามีเหตุ “ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ” มีเหตุการณ์กระทำให้ฟื้นฟูจิตนั้นได้ ถ้ามีครูบาอาจารย์ เพราะท่านปฏิบัติของท่านมา เวลาล้มลุกคลุกคลาน เวลาจิตมันเสื่อมทำอย่างไร เวลาจิตมันเสื่อมขึ้นไป เวลาล้มลุกคลุกคลานไปมีแต่ความเร่าร้อน แล้วอยู่กับความเร่าร้อนนั้น ถ้าอยู่กับความเร่าร้อนนั้น ถึงเวลาทุกข์เวลายากก็เลิกเลย ปฏิบัติแล้วมันทุกข์ยากนัก

แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์นะ ความเร่าร้อนนี้เป็นเรื่องธรรมดา ถ้าเวลาจิตมันสงบแล้วมันก็มี ความร่มเย็นเป็นสุข แต่เวลาจิตมันเสื่อม มันก็มีความเร่าร้อนเป็นธรรมดา ถ้ามีความเร่าร้อนเป็นธรรมดา เราก็ต้องกลับมามีสติ กลับมาใช้สติ กลับมาคำบริกรรม กลับมาใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ให้มันฟื้นฟูมา

ที่นี้พอฟื้นฟูมา เวลาเราทำความจริงได้ กิเลสมันพ่ายแพ้ มันก็กลับไปสะสมกำลังมัน เหมือนกัน ฉะนั้น เวลามันเสื่อมไปแล้ว กิเลสมันกลับมามีกำลัง มันมีอำนาจเหนือกว่า ถ้าเราจะทำ ความสงบของใจ เราต้องทำให้มากขึ้น สติเราต้องสมบูรณ์ขึ้น เราต้องมีความละเอียดรอบคอบขึ้น ทำเข้าไปมันก็เป็นสมาธิได้ พอเป็นสมาธิได้ มันก็อยู่ที่ความเพียรเรานี่ไง ถ้าอยู่ที่ความเพียรเรานะ เรามาฟื้นฟูของเราเราทำของเราได้ นี่ชำนาญในวสี

พอชำนาญในวสี เพราะทำได้ชำนาญแล้ว คนที่มีความชำนาญในวสี ชำนาญแล้ว เวลาไปใช้ปัญญา ปัญญามันก็เหมือนกัน เวลาใช้ขั้นของปัญญาไป มันจับต้องได้ พอจับต้องได้ มันพิจารณาของมันไปได้ มันเพลิดมันเพลิน มันมีกำลังใจ มันมีรสของมัน มันเป็นความมหัศจรรย์

งานใดมันจะเท่ากับงานภาวนา งานใดมันจะเท่ากับงานรื้อภหรือชาติ รื้อภหรือชาติในดวงใจนี้ เวลาจิตมันมาเกิดนะ ด้วยกรรม เกิดกำเนิด ๔ เวลาไม่รู้เหนือรู้ใต้มาเกิด แล้วเวลาเกิดแล้ว เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา ทำความสงบของใจเข้ามา จิตมันสงบเข้ามาด้วยความไม่ลำเอียง มันปักหมุดได้ มันก็มีหัตถ์แล้ว แล้วหัตถ์ด้วยมีสติปัญญา มีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะขึ้นมา

ถ้าจิตจริงแล้วนุ่มไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง นี่มันจะปักหมุดของปัญญา ถ้ามันปักหมุดของปัญญา มันจะไม่ลำเอียง ถ้ามันปักหมุดของปัญญาไม่ได้ ปักหมุดไม่ได้ ลำเอียง ลำเอียงเพราะอะไร ลำเอียงเพราะปัญญามันไม่ฟาดฟัน ปัญญามันไม่มีปัญญาพอที่จะชำระล้างกิเลส ปัญญาพอที่จะกำราบปราบปราม ปราบปรามมารไป ปราบปรามมารที่มันเข้ามาทำบัลลังก์ภาวนาเราให้ล้มลุกคลุกคลาน นี่มาทำกำลังใจของเรา

เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา มีครูบาอาจารย์เทศนาว่า การมีธรรมให้ฟัง พอมีธรรมให้ฟัง ให้จิตใจนี้ขึ้นบาน ให้จิตใจนี้มีกำลังว่าเราจะต่อสู้กับมัน เราจะต่อสู้ เราจะชำระล้าง เราจะปราบปรามกิเลสในใจของเรา นี่เราได้ฟังธรรมๆ เรามีกำลังใจ เวลาไปปฏิบัติจริงๆ ขึ้นมา ทำไมมันล้มลุกคลุกคลานล่ะ ทำไมมันไม่เป็นอย่างที่คาดหวังล่ะ ถ้าไม่เป็นอย่างที่คาดหวัง ถ้าเรายังมีอำนาจบาตรมืออยู่ ทำไมครูบาอาจารย์ท่านทำได้ล่ะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นมนุษย์ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านก็เป็นมนุษย์ ทำไมท่านทำของท่านได้ หลวงปู่มั่นนะ ในประวัติของท่าน ตอนท่านจะปฏิบัติใหม่ มันง่ายอยู่ หรือ หลวงปู่เสาร์ท่านพาตะลอนๆ นะ กว่าจะทำความสงบของใจเข้ามาได้ กว่าหลวงปู่มั่นท่านจะลาพุทธภูมิของท่าน แล้วท่านใช้ปัญญาของท่านเข้ามาชำระล้างกิเลสของท่านเป็นขั้นเป็นตอน มันสะดวกสบายตรงไหน

เพราะครูบาอาจารย์ของท่านล้มลุกคลุกคลานมา ท่านเผชิญกับความจริงในใจของท่านมา ท่านถึงความอ่อนด้อยของลูกศิษย์ลูกหาไป ท่านถึงพื้นฟู ท่านถึงให้กำลังใจ ท่านถึงวางข้อวัตรปฏิบัติ วางธรรมวินัยให้เราก้าวเดินตาม

ถ้าเราก้าวเดินตาม เห็นใหม่ เราทำของเราสิ ถ้าเราทำของเราละ เราตั้งสติ แล้วเราฟื้นฟูของเรา ฟื้นฟูได้ ทำได้ แล้วมันมีความสุข ความสุขเวลาจิตมันสงบนะ ตัวเบาเหมือนลอยไป เดินเหมือนลอยไป ไม่ได้เดินนะ มันมีความสุข มันเบาขนาดนั้นนะ แต่เวลามันเสื่อมนะ มันทุกข์ยาก ทุกข์ยากเพราะเราได้ลิ้มรสอย่างนั้น เคยได้ลิ้มรสของความทุกข์อย่างนั้นแล้วทำไม่ได้ๆ มันตอกย้ำให้เราน้อยเนื้อต่ำใจ

ถ้ามันตอกย้ำให้เราน้อยเนื้อต่ำใจ เราพลิกกลับมาไม่ให้กิเลสมันมาจุกจุก เห็นใหม่ เรายึดธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาเราไม่มีกำลังใจ เราก็ศึกษาพุทธประวัติ คุณการกำเนิดขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คุณองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าล้มลุกคลุกคลาน แล้วถ้าเราประพฤติปฏิบัติ ตัวอย่างใกล้ๆ ครูบาอาจารย์ของเราที่ท่านประพฤติปฏิบัติมา มีสิ่งใดบ้างที่ท่านสะดวก

ครูบาอาจารย์ที่เป็นความเป็นจริงนะ ท่านบอก “ธรรมะนี้อยู่ฝากตาย”

ฝากตายเพราะอะไร เพราะเวลาเราทุกข์ยากขึ้นมามันจะบอกว่า เราจะเป็นเราจะตาย ถ้าเราจะเป็นเราจะตาย ครูบาอาจารย์ของเราท่านเอาตายแลกมาทั้งนั้นนะ ถ้ามันจะเป็นจะตาย อะไรตายก่อน ขอคว้าอะไรตายก่อน นิ้วตายก่อน มือตายก่อน แขนตายก่อน หรือหัวใจตายก่อน มีอะไรตายก่อน? ไม่มี มันเป็นปกติ มันยังทำงานของมัน โดยปกติ แต่เพราะหัวใจ เพราะกิเลสมันหลอกหลวง เพราะกิเลสมันบีบคั้น

แต่ถ้ามันจะเป็นมันจะตาย ขอคว้าอะไรตายก่อน...ไม่เห็นมี ไม่เห็นมี มีแต่ความรู้สึก มีแต่ความกลัว นี่ถ้ามีปัญหาไล่เข้ามาอย่างนี้ มันก็ทัน เห็นใหม่ ธรรมะอยู่ฝากตาย

ฝากตายเพราะว่า เวลาประพฤติปฏิบัติ กิเลสมันจะเอาตายมาขู่ ถ้ากิเลสมันเอาตายมาขู่ เราต้องมีสติ อะไรจะตาย ขอคว้าอะไรจะตายก่อน ถ้ามันไม่มี ไม่มีก็หลอก พอหลอกนะ ถ้าสติปัญญามันทัน กิเลสมันอาย ว่างหมด โลงโงงหมดเลย การปฏิบัติง่ายขึ้นแล้ว การปฏิบัติมันเดิน จงกรมก็สะดวกสบาย นั่งสมาธิก็ได้ เมื่อกี้เราไม่นำให้กิเลสมันหลอกเลย

ถ้าสติปัญญาไม่ทัน เวลากิเลสมันบีบคั้น มันไม่มีทางออกเลยละ แต่ถ้าเวลาเรามีสติปัญญาขึ้นมา เราเอาสติปัญญาแยกแยะ ต่อสู้จนกิเลสมันพ่ายแพ้ ปัญญาเดินได้คล่องตัวเลย ถ้าปัญญาเดินได้คล่องตัว เห็นใหม่ ถ้าจิตสงบแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา นี่ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญา

ปักหมุดของปัญญาแล้วมันไม่ลำเอียง ที่มันลำเอียงอยู่นี้ แม้แต่ลำเอียงปักหมุดไม่ได้ นั่นคือกิเลสหยาบๆ กิเลสหยาบๆ คือว่ากิเลสที่มันทำ รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกแม่แห่งมาร ให้เราปักหมุดใจเราไม่ได้

แต่พอเราใช้สติปัญญาต่อสู้อะไร ต่อสู้ด้วยความมานะบากบั่นจนมันปักหมุดได้ ปักหมุดนี้เป็นสัมมาสมาธิ แต่เราจะฝึกหัดปักหมุดแห่งปัญญา เราจะต้องมีความเข้มแข็ง เพราะถ้าเป็นปัญญาขึ้นไป มันเป็นภาวนามยปัญญา ถ้าภาวนามยปัญญา มันคาดหมายไม่ได้ มันไม่มีตำรับตำราเล่มไหนที่จะบอกว่าภาวนามยปัญญาจะเกิดอย่างไร ถ้ามันมีการคาดหมายได้ นั่นเป็นสัญญา สัญญานี้ทำให้เกิดภาวนามยปัญญาได้ยาก

แต่เราถ้าปฏิบัติตามความเป็นจริง เห็นไหม สติ สมาธิ ปัญญา ถ้าปัญญาที่มันเกิดจากวิปัสสนา ปัญญาที่เกิดจากวิปัสสนา นี่มันเป็นสังขธรรม ถ้ามันเป็นสังขธรรมเกิดขึ้น สังขธรรมที่เกิดขึ้น เราจะปักหมุดของปัญญา ถ้ามันปักหมุดของปัญญา นี่ปักหมุดได้ ไม่ลำเอียง ไม่ลำเอียง เพราะปัญญามันขาดพันกิเลสอวิชชาในหัวใจของเรา ถ้ามันขาดพันกิเลสอวิชชาในใจของเราด้วยกำลัง ด้วยมรรค นิธรรมจักร ด้วยจักรที่มันเคลื่อน

นี่ไง เวลาที่ว่า ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค สิ่งที่เป็นอริยสัจ อริยสัจที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงอริยสัจต่อเมื่อจิตใจที่มันพร้อม ถ้าจิตใจที่เราพร้อมแล้ว เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม แต่นี่มันเป็นสังขธรรม มันเป็นมรรค มันเป็นอริยสัจที่จิตนี้มันก้าวเดิน จิตเราฝึกหัด จิตเรามีสติ จิตเรามีสมาธิ จิตเรามีปัญญา มันเป็นมรรค มันเป็นอริยสัจเกิดขึ้นด้วยการประพฤติปฏิบัติ มันเป็นธรรมชาติส่วนหัวใจ เพราะหัวใจของเราเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติ หัวใจของเราเป็นคนมีการกระทำ

เห็นไหม เวลารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณเกิดจากจิต ธรรมชาติของมนุษย์มีกายกับใจ สิ่งที่มันเกิดกับจิต โดยที่กิเลสมันพาใช้ กิเลสตัณหาทะยานอยากมันลำเอียง แล้วมันบีบคั้น มันพาเราใช้อย่างนั้น จิตเราสงบเข้าไป เวลาทำความสงบของใจเข้ามา จิตเราปักหมุดได้แล้วเราจะปักหมุดแห่งปัญญา

เวลาเราภาวนาขึ้นมา ถ้าสติ สมาธิ ปัญญา ปัญญาที่มันเห็นตามความเป็นจริงอย่างนี้ นี่ภาวนามยปัญญา มันไม่มีตำรับตำราเล่มไหนชี้ มันไม่มีครูบาอาจารย์องค์ไหนที่จะประสิทธิ์ประสาทให้เรา เพียงแต่ครูบาอาจารย์เป็นคนชี้แนะๆ แล้วถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราเห็นตาม

ความเป็นจริง มันจะซาบซึ้ง มันซาบซึ้งเพราะเราจะปักหมุดของปัญญา ถ้าปัญญามันปักหมุดมันไม่ได้ลำเอียง เพราะอะไรล่ะ มันไม่ได้ลำเอียงเพราะมันเป็นสังขารม มันไม่ได้ลำเอียงเพราะมันมีศีล สมาธิ ปัญญา มรรคมันก้าวเดินไป มันชำระล้าง เวลามันมันฉะฉานปฏิบัติ มันสมควรของมัน มันปล่อย มันปล่อย นี่ไง มันปล่อย จะปักหมุดของปัญญา

มันปล่อยเพราะอะไร ปล่อยเพราะมันเป็นมรรค ปล่อยเพราะมันเป็นสังขารม ปล่อยเพราะมันเป็นความจริง จิตนี้ก้าวเดิน จิตนี้ก้าวเดิน จิตนี้ก้าวเดินออกมาจากมรรค มรรคคือสัจจะความจริง จิตนี้มันพิจารณาของมัน พิจารณาของมันเป็นขั้นเป็นตอนเข้ามา มันปล่อยวางๆ ถ้ามันปล่อยวาง มันมีช่องทางของมัน นี่ภาวนาเป็น

พอภาวนาเป็น เราจับของเรา มันมีกำลังมากขึ้น มันมีความมุมานะมากขึ้น มันมีการกระทำ แล้วมันปล่อยวางตามความเป็นจริงมากขึ้นๆ มากขึ้นเพราะเรามีสติปัญญามากขึ้น แต่ถ้าสติปัญญาเราอ่อนนะ มันจะเสื่อม พอมันเสื่อมขึ้นมา เพราะอะไร เพราะเวลาพิจารณาไป สัพเพ ธมมา อนตตา มันเป็นอนัตตา ทุกอย่างเป็นอนัตตา นี่คาคหมาย พอมันเป็นอนัตตา นี่คาคหมาย ทางข้างหน้ามันมีแต่ความพรวามัว มันไม่มีสิ่งใดแจ่มแจ้ง

แต่ถ้าเราจะปักหมุดของปัญญา เวลามันพิจารณาไป ทางข้างหน้ามันจะโล่งโล่ง ปล่อยเพราะอะไร เพราะพิจารณาแล้วมันปล่อยวาง คุลี ภาย เวทนา จิต ธรรม ถ้าจิตของเรามันมีกำลัง จิตของเรามีกำลังมีปัญญาขึ้นมา เวทนาหน้าไหนที่มันจะขวาง พิจารณากายๆ กายที่เราจับต้องแล้ว พิจารณา แล้วมันปล่อยวาง พิจารณาแล้วมันเป็นไตรลักษณ์ พิจารณาแล้วมันเป็นอสุภะ พิจารณาแล้วมันปล่อยวาง

ให้เกิดขึ้นมา ให้เกิดขึ้นมา จิตที่มันพร้อมที่จะพิจารณา มันจะจับแล้วพิจารณาของมัน ถ้ามีกำลัง มันพิจารณาด้วยกำลัง พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ ถ้ามันมีกำลังสมควรของมัน มันเป็นอนัตตา มันเป็นไตรลักษณ์ มันวางของมันได้ พอมันวางของมันได้ เห็นไหม นี่ด้วยกำลัง ด้วยผลของมรรค มันพิจารณาของมัน พิจารณาเป็นขั้นเป็นตอน มันปล่อยวาง ปล่อยวางเข้ามา พิจารณาแล้วพิจารณาเล่าจนถึงที่สุด ถ้ามันสมควรของมัน นี่สมุจเฉตปหาน เวลามันขาด นี่บุคคล ๔ คู่ ๖

ถ้ามันปักหมุดของปัญญาได้ มันจะหวงแหน มันจะเห็นโทษ เห็นโทษของอวิชชา เห็นโทษของอกุศล แล้วมันจะเห็นคุณ เห็นคุณของกุศล เห็นคุณของวิชชา นี่ถ้าคุณของวิชชา ครอบอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติมา ท่านเห็นคุณตรงนี้ นี่คือทางเดินของจิต ถ้าจิตมันมีทางเดินของมัน

มันเห็นมรรคเห็นผล มัคโค ทางเดินของมัน ถ้าทางเดินตามความเป็นจริง ใครประพฤติปฏิบัติก็สมควรกับใจดวงนั้น

ใจดวงใดถ้าประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง มันก็เป็นจริงในใจดวงนั้น ถ้ามันจริงในใจดวงนั้น มันจะแตกต่างอะไรกับอริยสัจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันจะไปแตกต่างจากคุณธรรมของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นไปตรงไหน มันเป็นอันเดียวกัน ถ้ามันเป็นอันเดียวกัน มันไม่มีการโต้แย้ง ไม่มีความเห็นผิดพลาด ไม่มีการเห็นแตกต่าง ถ้ามีความเห็นแตกต่าง มันก็ต้องมีผู้หนึ่งที่ไม่เห็นตามความเป็นจริง

แต่ถ้ามันเห็นตามความเป็นจริง มันไม่มีความแตกต่าง มันจะก้าวเดินไปในเส้นทางเดียวกัน เส้นทางอะไร? เส้นทางอริยสัจ เส้นทางสัจจะความจริง นี่ถ้ามันปักหมุดของปัญญาได้ แม้แต่บุคคลคู่ที่ ๑ มันก็เห็นช่องทางแล้ว ถ้ามันเห็นช่องทางขึ้นมา เห็นไหม

ในเมื่อมันมีคุณธรรมในใจ เรามีสติมีปัญญานะ สัมลูกคลุกคลานทุกข์ยากมาใครก็รู้ เวลาปฏิบัติไป เวลาบุคคลคู่ที่ ๑ เราปฏิบัติมา เห็นไหม การปฏิบัตินี้มันจะทุกข์ยากตั้งแต่ตอนเริ่มต้นนี้ ถ้าเริ่มต้นเราปฏิบัติแล้วมันทะลุไปเป็นบุคคลคู่ที่ ๑ บุคคลคู่ที่ ๒ สกิทาคามีมรรค อนาคามีมรรค อรหัตตมรรค

บุคคลคู่ที่ ๒ เรามีสติมีปัญญา มันมีช่องทางไป มีช่องทางไปเพราะภาวนาเป็น คนภาวนาเป็น คนทำงานเป็นแล้วไม่ต้องไปห่วงเขา เราจะห่วงแต่คนทำงานไม่เป็น จิตของคนที่ไม่ทำงานไม่เป็น เห็นไหม ลำเอียง ปักหมุดไม่ได้ ปักหมุดแล้ว ปักหมุดไม่ได้ก็ลำเอียง เพราะมันปักหมุดของปัญญาไม่ได้มันก็ลำเอียง มันถึงไม่รู้ว่สมาธิ สิ่งที่สัมมาสมาธิ ความตั้งมั่นของจิต ความอบอุ่นความสุขของสมาธิเป็นแบบใด

เวลาก้าวเดินไปมันปักหมุดของปัญญา ถ้าปัญญามันไม่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง มันเป็นสัญญาทั้งนั้น สัญญาคือการคาดการณ์หมาย สัญญาคือเอาสมบัตินั้นมาจินตนาการ มันไม่เป็นความจริงขึ้นมา ถ้าไม่เป็นความจริงขึ้นมา มันก็ไม่เห็นมัคโค ไม่เห็นร่องรอย ไม่เห็นทางเดิน ทางเดินเดินจนมีความชำนาญ เดินจนมีสติปัญญา พิจารณาซ้ำพิจารณาซากจนเป็นสมุจเฉทปหาน มันก็เป็นอกุปปรกรรม มันก็เป็นผลของจิตดวงนั้น ถ้าจิตดวงนั้นมันพิจารณาได้ มันก็เห็นมัคโคตามความเป็นจริง

นี่เห็นช่องเห็นทางตามความเป็นจริงแล้ว มันมีสิ่งใดที่มันจะขัดแย้งกับอริยสัจ มันมีสิ่งใดที่จะขัดแย้งกับธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันไม่มีสิ่งใดขัดแย้ง ถ้ามันจะขัดแย้ง มันขัดแย้งเพราะกิเลส มันขัดแย้งเพราะความเห็นแก่ตัว มันขัดแย้งเพราะในใจนั้นไม่มีความรู้จริง ถ้ามีความรู้จริง ไม่มีอะไรขัดแย้ง ถ้าไม่มีอะไรขัดแย้ง แต่กิเลสที่ละเอียดละ

สติทาคามีมรรค ทำความสงบให้มากขึ้น ถ้าจิตมันสงบมากขึ้น เวลามันไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง มันก็จับต้องของมัน ถ้ามันจับต้องของมัน มันพิจารณาเพราะเคยพิจารณามาแล้วลุ่มลูกกลูกหลานมาจนพิจารณาเป็น เห็นช่องเห็นทางก้าวเดินมาจนถึงเป็นอกุปปิธรรม เป็นธรรมแท้ๆ เป็นสิ่งที่รู้จริงเห็นจริง เวลามันพิจารณา มันจับต้องได้มันก็พิจารณาซ้ำเข้าไป ซ้ำเข้าไปเพราะกิเลสมันเคยหลอก แต่กิเลสที่มันหลอกมันเป็นหลานกิเลส มันไม่ใช่ลูกกิเลส

หลานกับลูกมันแตกต่างกันด้วยวุฒิภาวะ เวลากิเลสที่ละเอียดกว่ามันก็พลิกเพลงของมัน แต่คนที่มีลวดลาย จิตที่มีลวดลาย จิตที่มีกำลัง จิตที่เคยเห็นมรรค เห็นช่องเห็นทาง มันจับต้องของมันแล้วพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า มันจะปล่อยอย่างไรก็แล้วแต่ มันก็ยังจับแล้วพิจารณาซ้ำเข้าไป จนถึงที่สุดเวลามันขาด ขาดเหมือนกัน

เวลามันขาดนะ กายเป็นโพธิ จิตเป็นกระจกใส โลกนี้ราบหมด ราบเป็นเพราะอะไร ราบเพราะว่าได้ทำลายลูกของมันไป ได้ทำลายลูกของกิเลส ถ้าลูกของกิเลส ถ้าพิจารณาต่อเนื่องไปจะไปเจอพ่อมัน ถ้าไปเจอพ่อมัน เห็นไหม นี่กามราคะ

สิ่งที่เป็นกามราคะ มันเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป ถ้ามันเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป มันเห็นช่องเห็นทาง ถ้าเห็นช่องเห็นทาง นี่ปักหมุดของปัญญา ปัญญามันจะปักหมุดเป็นชั้นเป็นตอน ถ้ามันปักได้มันก็เป็นอกุปปิธรรม ถ้ามันปักไม่ได้ มันยังปักไม่ได้ มันก็ต้องต่อสู้กัน ต่อสู้กันด้วยปัญญาที่มีสัมมาสมาธิเป็นพื้นฐาน

ศีล สมาธิ ปัญญา มรรคหยาบ มรรคละเอียด ถ้ามรรคละเอียดเข้าไป กิเลสมันละเอียดต้องมีมรรคละเอียด เพราะกิเลสมันเป็นพ่อ มันจะเป็นพ่อของมัน เป็นปู่มัน มันจะละเอียดเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป ฉะนั้น เวลาปฏิบัติมันจะต้องมีสติ มหาสติ มีปัญญา มหาปัญญา การประพฤติปฏิบัติขึ้นไปเป็นชั้นเป็นตอนมันจะมีความละเอียดลึกซึ้ง ฉะนั้น ครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติแล้วท่านจะแยกออกไป แยกออกไปอยู่ส่วนตัวเอง ส่วนตัวเพราะอะไร เพราะมันต้องการเวลา ๒๔

ชั่วโมง เราจะไม่เสียเวลา ไม่เสียเวลาให้กิเลสมันมาพลิกแพลง ให้กิเลสมันมายกย่อน ให้กิเลสมันมาทำให้ล้มลุกคลุกคลาน

กิเลสมันร้ายนัก ถ้ามันเสียลูกเสียหลานไป มันก็พยายามจะรักษาตัวมัน ถ้ารักษาตัวมัน มันยังเกิดในภพภพ แต่ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นไปนะ เป็นมหาสติ มหาปัญญา ถ้าจับต้องได้ จับต้องได้ เห็นไหม

ถ้าปักหมุดไม่ได้มันลำเอียง ลำเอียงเพราะกิเลสอันละเอียดมันทำให้เราไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์ การไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์ มันครึ่งๆ กลางๆ ถ้าเรามีสติที่รับรู้ได้ มีสติที่เราทบทวนได้ มีครูบาอาจารย์ที่บอกได้ แต่ที่ผู้ปฏิบัติส่วนใหญ่แล้วรู้ไม่ได้เพราะว่ามันจะสร้างเหตุสร้างผลให้ว่าเราได้มรรคได้ผลเกินกว่าที่เรารู้จริง เกินกว่าที่เรารู้จริง เห็นไหม ถ้าปักหมุดไม่ได้ ลำเอียงอย่างนี้ ปักหมุดไม่ได้ ปักหมุดของปัญญาไม่ได้ ไม่เกิดมหาปัญญา

มหาสติ มหาปัญญา ถ้าปักหมุดของมหาปัญญาได้ มันจะปักหมุดแล้วมันจะทำลาย ทำลายสิ่งที่มันเทียบเคียง สิ่งที่มันสร้างสถานะว่าเป็นธรรมๆ ถ้าพิจารณาได้ มันจับได้ เป็นมหาปัญญา มหาสติมหาปัญญามันจับของมันขึ้นมา มันเป็นความมหัศจรรย์ เพราะความมหัศจรรย์มันเทียบเคียงกับเวลาเราเห็นกาย ตั้งแต่บุคคลคู่ที่ ๑ เราเห็นกายเป็นบุคคลคู่ที่ ๒ แล้วเราเห็นกายเป็นบุคคลคู่ที่ ๓ มันแตกต่างกันอย่างไร

การพิจารณากาย สักกายทิฏฐิ วิจิจจนา สีสัพพตปรามาส เวลาพิจารณากายเข้าไป กามราคะปฏิกะมันอ่อนลง อ่อนลงเพราะมันสมุจเฉทปหาน มันถึงเป็นอกุปปธรรม แล้วเวลามันจับกายของมัน จับกายคู่ที่ ๓ ได้ แล้วมันเป็นอสุกะ มันเป็นอสุกะอย่างไร แล้วเป็นมหาสติ มันเป็นมหาสติอย่างไร แล้วกำลังของสมาธิที่จะเข้าไปแยกแยะมันละเอียดอ่อนขนาดไหน

นี่ไง มันจะเข้าไปสู่พ่อของมันนะ พ่อของมัน มันก็ต้องมีการพลิกแพลงมากกว่านั้นไง

นี่ไง บอกว่า ถ้าปักหมุดไม่ได้ ลำเอียง ลำเอียงเพราะกิเลสมันละเอียด ลำเอียงเพราะกิเลสมันยกย่อน ลำเอียงเพราะกิเลสมันพลิกแพลง มันพลิกแพลงเพราะมันต้องการสถานะของมัน มันพลิกแพลงเพราะมันไม่ต้องการพื้นที่ให้เราเข้าไปยึดครองอันนั้นได้ เพราะเรายึดครองไม่ได้เราก็ปักหมุดไม่ได้

ถ้าปักหมุดของปัญญาไม่ได้ มันก็ยังล้มลุกคลุกคลาน ล้มลุกคลุกคลานในขั้นของบุคคลคู่ที่ ๓ ไม่ใช่ล้มลุกคลุกคลานจากเริ่มต้น ถ้าล้มลุกคลุกคลานของบุคคลคู่ที่ ๓ เราฝึกหัดของเรา มีครูบาอาจารย์คอยประคอง มีครูบาอาจารย์คอยให้อุบาย ถ้ามีครูบาอาจารย์คอยให้อุบาย มันเทียบเคียงกับความเห็นของเรา เทียบเคียงกับความเห็นที่ว่าปักหมุดไม่ได้ กิเลสมันลำเอียง ลำเอียงเพราะมันให้เหตุให้ผล มันเป็นอย่างนั้นๆ แล้วเราก็เข้าข้าง แล้วเราก็เชื่อมั่น พอเราเชื่อมั่น เชื่อมั่นเราก็ติด แล้วเราก็ไปไม่ได้

แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์คอยให้อุบาย คอยชี้แนะ คอยถามวุฒิภาวะ วุฒิจองใจว่าคุณธรรมมันมีเป็นอย่างไร ถ้าครูบาอาจารย์มีคุณธรรม ท่านรู้จริงของท่าน ท่านวัดได้ ท่านวัดได้จากสัจจะ ท่านวัดได้จากความรู้จริงอันนั้น ความรู้จริงมันวัดกันได้ ถ้าวัดได้ นี่ไง ถ้ามันวัดได้อย่างนี้มันจะลบหลู่ครูบาอาจารย์ไหม สิ่งที่เป็นบาทเป็นฐาน เป็นทางเดิน มัคโค เราจะไปลบล้างไหม สิ่งที่เป็นมัคโค เป็นทางเดินของใจ ถ้าใจมันก้าวเดินอย่างนี้ไปมันจะไปถึงที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ มันจะก้าวเดินเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป

แล้วถ้าเราไม่มีความรู้ เราจะไปลบทำไม เราจะไปลบไปล้างสิ่งนี้ได้อย่างไร ถ้าเราไปลบไปล้าง เพราะแสดงออกว่าเราไม่รู้ ถ้าเราไม่รู้แล้วสิ่งที่เป็นความจริง เราไปทำให้เป็นที่กังวล ทำให้เป็นที่สงสัยของสังคมทำไม

เพราะมันไม่รู้จริงไง มันไม่เห็นมัคโค มันไม่เคยเห็นมรรค มันไม่เห็นทางเดิน ไม่เห็นจิตที่มันก้าวเดินไปอย่างไร จิตมันจะก้าวเดินจากอริยสัจ จิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสัจ จิตนี้ได้พิจารณาจากอริยสัจ ถ้ามันพิจารณาจากอริยสัจ มันออกไป ก้าวเดินออกไป มันเป็นทางก้าวเดิน ทางก้าวเดิน เห็นไหม มันเป็นวิธีการ มันไม่ใช่เป้าหมาย

เป้าหมายคือเป็นอกุปปธรรม เป้าหมายคือความรู้จริง ถ้ามันพิจารณาซ้ำพิจารณาซากเพราะอะไร นี่ปักหมุดปัญญาให้ได้ ถ้าปักได้ เห็นไหม ไม่ลำเอียง ไม่ลำเอียงเพราะเป็นมัชฌิมาปฏิปทา ไม่ลำเอียงเพราะมันสมดุลของมัน

พอสมควรมัน พิจารณาแล้วมันขาด มันสะเทือนเลื่อนลั่นนะ เวลาขาด พ่อมันต้องทำลายลง ถ้าทำลายพ่อมันได้ เพราะพ่อเป็นหลักของบ้าน พ่อเป็นผู้หาอยู่หากิน ปู่เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้ผ่านโลกมามาก เป็นหลักชัยของบ้าน ถ้าเราทำลายกามราคะ บุคคลคู่ที่ ๓ ถ้าทำลาย มันจะสะเทือนหัวใจมาก

ยกขึ้นสู่บุคคลคู่ที่ ๔ ปู่ เจ้าวัฏจักร ถ้าเจ้าวัฏจักรเขาเป็นนครอบำจิตดวงนี้ เพราะพญามารมันทำให้จิตดวงนี้เวียนตายเวียนเกิด แม้แต่ขณะที่ทำลายพ่อของมัน ถ้าดับขั้นชั้นนั้นมันก็เกิดบนพรหม ยังเกิดเพราะมีภพ มันเกิดเพราะมีตัวตนของมัน เพราะเราปักหมุดของปัญญายังไม่ได้

ถ้าเราปักหมุดของปัญญาถึงที่สุด ปักหมุดไม่ได้ ลำเอียง ถ้าเราปักได้ จบ ถ้าจะจบ จะจบอย่างไร ถ้าจะจบไป ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ สิ่งใดบ้างที่เราจะสืบต่อ เราจะก้าวเดินต่อไปอย่างไร ล้มลุกคลุกกลานนะ มันเป็นเรื่องที่ละเอียดลึกซึ้ง บุคคลคู่ที่ ๔

มหาสติมหาปัญญายังเป็นบุคคลคู่ที่ ๓ แล้วถ้ามันเป็นความสมดุลของมันละ อรหัตตมรรค อรหัตตผลมันจะก้าวเดินอย่างไร ถ้ามันก้าวเดินได้นะ

ครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติมา ท่านวางร่องวางรอย เวลาเราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เรามีศาสดา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นครูเอก แล้วในกึ่งพุทธกาลเรามีหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นเป็นครูเอก เป็นครูเอกเพราะอะไร เพราะท่านประพฤติปฏิบัติของท่านมา แล้วเวลาท่านเทศนาว่าการเป็นภาษาปัจจุบัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาท่านเทศนาว่าการเห็นไหม เป็นภาษาอดีต มคธภาษา แล้วเราแปลเป็นภาษาไทย ภาษาไทยเทศน์เป็นภาษาโบราณมันก็ยังสื่อสารกัน เห็นไหม ภาษามันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

แต่ถ้าเป็นความจริงละ ความจริงจากใจสู่ใจละ ถ้าใจอันนั้นมันเป็นความจริง ถ้าความจริงวางหลักสัจจะเอาไว้ ถ้าเราเห็นร่องเห็นรอย เห็นช่องเห็นทาง เห็นทางเดิน เราไม่ควรทำลายทางเดินนั้น เราไม่ควรทำลายมรรคอันนั้น ถ้ามรรคอันนั้นมันเป็นความจริง ความจริงที่ไหน? ความจริงที่ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ความจริงที่ในใจของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านรู้จริงเห็นจริงของท่านด้วยความเมตตา ด้วยการเกิดที่มีอำนาจวาสนา ท่านถึงมารื้อมาค้น แล้ววางข้อวัตรปฏิบัติไว้

แล้วเราจะประพฤติปฏิบัติ ถ้าเรายังไม่รู้จริง เราก็ไม่ควรจะไปจบบ้าง ไม่ควรจะไปทำให้สังคมเป็นที่สนเท่ห์สงสัย เห็นไหม เพราะเราลำเอียง ใจเราลำเอียงแล้วเราจึงไปทำให้สิ่งที่จะเป็นสัจจะความจริงนี้คลาดเคลื่อนไปจากความไม่รู้ของเรา

แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติตามความจริงนะ หลักธรรมะมันละเอียดลึกซึ้งอย่างไร “จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส” แล้วจิตเดิมแท้ เวลาคนทำสมาธิ ถ้าลำเอียง ปัก

หมุดไม่ได้ มันทำสมาธิไม่ได้ ถ้าไม่ลำเอียง อธิปนาสมาธิ จิตเดิมแท้ๆ อธิปนาสมาธิ สักแต่ว่ารู้ แต่เวลาปฏิบัติขึ้นไป เวลามันชำระล้างกิเลสเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป จิตเดิมแท้ที่มันเดิมแท้ในตัวมันเอง ไม่ต้องทำสมาธิ มันเป็นอย่างนั้นเลย แล้วมันเป็นอย่างนั้นมันจะย้อนกลับมาเห็นตัวของมันได้อย่างไร

ถ้ามันกลับมาเห็นเป็นตัวของมันได้ มันจับของมันได้ ภาวสวะ ที่ไหนมีจิต ที่นั่นมีภพ ถ้าทำลายภพก็ทำลายจิต ถ้าไม่ทำลายจิต ยังไม่ได้ทำลายภพ ถ้ายังไม่ได้ทำลายจิต ปักหมุดของปัญญาไม่ได้ ถ้ามันจะปักหมุดของปัญญาได้ มันต้องจับตัวจิตของมันได้ ถ้าจับตัวจิตของมันได้ บุคคลผู้ที่มีมันจับได้ มันพิจารณาได้ มันทำได้ มันพลิกฟ้าคว่ำดินได้ มันก็จบกระบวนการของมัน

ถ้าปักหมุดไม่ได้ ลำเอียง ถ้าปักหมุดของปัญญาได้ตามความเป็นจริง จบสิ้นกระบวนการของการประพฤติปฏิบัติ นี่ครูบาอาจารย์ของเรา เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เราพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา เห็นใหม่ ถึงพุทธกาล ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง เจริญในหัวใจของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านเอาธรรมแท้ๆ วางเป็นข้อวัตรปฏิบัติ

ข้อวัตรคือทางเดิน ข้อวัตรคือทำให้เรามีช่องทางไป แล้วถ้าเราไม่รู้จริง เราไม่ควรทำให้สังคมสับสน ถ้าเรารู้จริง บอกมาว่าความจริงเป็นแบบใด ถ้าเป็นความจริง มันเป็นความจริงอันเดียวกัน ถ้าหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านเป็นความจริง ถ้าจิตใจเราเป็นความจริงจะไม่มีสิ่งใดโต้แย้ง ไม่มีสิ่งใดขัดแย้งกัน ความจริงกับความจริงไม่มีการขัดแย้ง เอวัง